

आ.व.२०८०/८१ को नीति तथा कार्यक्रम

संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापनाका लागि नेपाली जनताले गरेको लामो र गौरवपूर्ण ऐतिहासिक जनआन्दोलन लगायतका अन्य संघर्षहरूमा जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात शहिदहरू, बेपत्ता, घाइते योद्धाहरू र पीडितहरू प्रति सर्वप्रथम उच्च सम्मान सहित स्मरण गर्न चाहन्छु। कोभिड-१९ को महामारी पश्चात विश्व अर्थतन्त्रमा लगानी र बजारमुल्यमा आएको उतारचढाव र अस्थिरता, इन्धन मूल्यमा आएको अस्वभाविक वृद्धि र जलवायु परिवर्तनको असर नेपाली अर्थतन्त्रमा समेत परेकोले राइनास नगरपालिकाको आर्थिक गतिविधि समेतलाई दृष्टिगत गरी आज आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को नीति तथा कार्यक्रम लिएर यहाँहरू बीच सार्वजनिक गर्न उपस्थित भएको छु। संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापना पछि दोस्रो कार्यकालको लागि निर्वाचित हामी जनप्रतिनिधिहरूले नगरबासीको बिकास र समृद्धिको चाहाना पुरा गर्ने जिम्मेवारी प्राप्त गर्दै गर्दा नेपालकै ऐतिहासिक धरोहर बोकेको राइनास नगरपालिकाद्वारा आयोजित यस १२ औं नगरसभामा नगर प्रमुखको हैसियतले आ.व. २०८०/८१ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमलाई सम्मानित सभामा प्रस्तुत गर्न पाउँदा म अत्यन्तै खुशी छु। यस गरिमामय सभामा उपस्थित उप-प्रमुख, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, सम्पूर्ण सभासदहरू, विभिन्न विषयगत शाखा प्रमुखहरू, सबै कर्मचारीहरू, सुरक्षाकर्मीहरू, पत्रकार मित्रहरू, नीति र कार्यक्रमलाई नजिकबाट नियालिरहनु हुने सबै नगरबासी आमा बुबा दाजुभाई, दिदीबहिनीहरू प्रति समेत राइनास नगरपालिकाको तर्फबाट र मेरो व्यक्तिगत तर्फबाट हार्दिक स्वागत गर्न चाहन्छु।

नगर सभासदज्यूहरू,

नेपालको ऐतिहासिक, धार्मिक, प्राकृतिक, सांस्कृतिक पहिचान बोकेको बिकासको उच्च सम्भावना भएको यस पालिकाको उत्पादन, रोजगारी, बिकास निर्माण, शिक्षा, स्वास्थ्य, सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा देखिएका चुनौतिहरू सामना गर्न संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकार निरन्तर जुटिरहेको छ। हामीले विगत एक वर्षमा राइनासको बिकास र समृद्धिको लागि असल मनाशयले गरेका प्रयासहरूले सकारात्मक नतिजा समेत दिइएका छन्। तथापि बिकासको यो यात्रामा थुप्रै चुनौती र कठिनाईहरू पार गर्नुपर्ने महशुस भएको छ। विशेष गरी उत्पादन वृद्धि मार्फत रोजगारी सिर्जना, दिगो र वातावरणमैत्री गुणस्तरीय पूर्वाधार निर्माण, सामाजिक परिचालन, सबै प्रकारका विभेद, बञ्चितकरण र असमानताको अन्त्य गरी नगरवासिहरूमा समन्यायिक, समतामूलक र समृद्ध समाज निर्माण गरी राइनास नगरपालिका भित्र बस्ने र गरिखाने व्यवस्था मिलाउन प्रतिबद्ध रहेका छौं। स्थानीय नागरिकको बिकासको चाहना, जननिर्वाचित प्रतिनिधि मार्फत मुखरित जनभावना र विज्ञ तथा सरोकारवालाहरूले दिएको सुझावहरूलाई आत्मसात गरी संघ, प्रदेश र आन्तरिक आय परिचालनबाट कार्यन्वयन हुने आ.व. २०८०/८१ को नीति तथा कार्यक्रम तय गरी गरिमामय सभामा प्रस्तुत गर्दैछु।

नगर सभासदज्यूहरू,

नेपालको संविधान, प्रचलित कानून तथा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकारको आ.व. २०८०/८१ को नीति तथा कार्यक्रम र बजेटका प्राथमिकताहरू नै आवश्यकता पहिचानका मुख्य आधारकारूपमा लिइएकोछ। कृषिमा व्यवसायीकरण, आधुनिकीकरण, दिगो र गुणस्तरीय पूर्वाधार, स्वास्थ्य, शिक्षा, खानेपानीमा सबैको पहुँच, उत्पादन र रोजगारी प्रवर्द्धन मार्फत गरिबी निवारणलाई प्राथमिकतामा राखी नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गरेको छु। संघ र प्रदेश सरकारसंगको समन्वय र सहकार्यको आधारमा आवश्यक स्रोत तथा साधन विनियोजन गर्दै कार्यन्वयनमा जानुपर्ने आजको आवश्यकता रहेको छ। सिमित स्रोतबाट बढ्दो बिकास प्रतिको चाहना र निर्वाचनमा हामीले गरेका प्रतिवद्धताहरू क्रमशः पुरा गर्न यो नीति तथा कार्यक्रमले सम्बोधन गर्नेछ भन्ने विश्वास लिएको छु।

नगर सभासदज्यूहरू,

अब म चालु आ.व. २०८०/८१ को क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रम पेश गर्ने अनुमति चाहन्छु।

आर्थिक क्षेत्र

१. कृषि क्षेत्रलाई नगरपालिकाको बिकासको प्राथमिक क्षेत्रको रूपमा अगाडि बढाइनेछ। कृषि क्षेत्रको उत्पादन लागत घटाउन, उत्पादकत्व बढाई बजार सुनिश्चित गरी कृषि पेशालाई मर्यादित एवं व्यवसायिक पेशाको रूपमा बिकास गर्न

उत्पादनमा आधारित अनुदान, यान्त्रिकरण, सामुहिक खेती प्रणाली, कृषि एवं पशु विमा कार्यक्रम, कृषि उपज संकलन केन्द्र, रैथाने वाली संरक्षण कार्यक्रम, नक्ष सुधार कार्यक्रम, सुरुङ्गे खेती, एक वडा एक कृषि प्राविधिक, एक गाउँ एक उत्पादनको अवधारणा कार्यान्वयनमा ल्याउन मेयर उद्यमशिलता कार्यक्रम संचालन गरिनेछ। बिना धितो शुन्य ब्याजमा वित्तीय सहायता दिई करिब २०० जना किसानहरूलाई मेयर उद्यमशिलता कार्यक्रममा जोडिनेछ।

२. एक वडा एक प्रमुख खाद्यान्न बाली र पशुपालनलाई अभियानकै रूपमा सञ्चालन गर्न वडा नं. ९ र १० तथा वडा १ देखि ८ को माथिल्लो क्षेत्रलाई मकै, बाखापालन, कोदो, मौरी, फलफूल खेतीको पकेट क्षेत्र विस्तार गरिनेछ। त्यसै गरी वडा नं १ देखि ८ को तल्लो क्षेत्रलाई दुध, धानवाली, तरकारी र मसलावाली व्यवसायलाई पकेटको रूपमा संचालन गरिनेछ तल्लो क्षेत्रमा उच्च सम्भावना रहेको आँप, लिचि, कटहर र केरा खेतीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।
३. कृषि अनुदानलाई प्रत्यक्ष उत्पादनसँग आवद्ध गराउन र अवास्तविक कृषकले अनुदान पाउने प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित गर्न दुध उत्पादनमा प्रति लिटर रु. ३ र कोदो उत्पादनमा प्रति के.जी रु ८ नगद प्रोत्साहन गरिनेछ। सबै प्रकारका कृषि उपजहरूको खरिद बिक्री नियमित रूपमा हुने गरी औद्योगिकग्राम स्याउलीबजारमा साप्ताहिक रूपमा हाट बजार संचालन गरिनेछ।
४. भूमिको उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउन भूमिको अव्यवस्थित खण्डिकरणलाई निरुत्साहित गर्दै व्यवस्थित एवं वैज्ञानिक चक्लावन्दीलाई प्रोत्साहन गर्न भुउपयोग नीति कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ। आ.ब. २०८०/८१ मा नमूनाको रूपमा खेतियोग्य जमिनको वैज्ञानिक चक्लावन्दी कार्यक्रम प्रदेश सरकारको साझेदारीमा सञ्चालन गरिनेछ। भौगोलिक विविधतामा रहेका प्राकृतिक श्रोत साधन जैविक विविधता तथा औषधीजन्य प्राकृतिक जडिवुटीहरूको पहिचान, संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ।
५. सबै प्रकारका पशुपंक्षीमा संक्रमण हुने आन्तरिक तथा बाह्य परजिवी बिरुद्धको औषधी र आकस्मिक उपचारमा प्रयोग हुने औषधी र सेवा निशुल्क वितरण गरिनेछ। यसका लागि प्रत्येक वडाका मुख्य बस्तीहरूमा घुम्ती पशुसेवा कार्यक्रम संचालन गरिनेछ। लम्पिस्किन लगायतका पशु माहामारी बिरुद्ध प्रभावकारी कदम चालिनेछ।
६. नगरक्षेत्र भित्र उत्पादन हुने कृषि तथा गैर कृषि उपजहरूको राइनासको पहिचान सहितको ब्राण्डिङ्ग, प्याकेजिङ्ग र लेबलिङ्ग कार्य सुरुवात गरिनेछ।
७. कृषि क्षेत्रमा उत्पादनमा उत्पादकत्व वृद्धि गर्न उन्नत बिउ उपयोगमा अनुदानको व्यवस्था मिलाइनेछ। नगरक्षेत्र भित्र रैथाने तथा उन्नत बिउ उत्पादन गर्ने समुह सहकारीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ। कृत्रिम गर्भाधान मिसन कार्यक्रम अन्तरगत गर्भाधान बिज निशुल्क उपलब्ध गराइनेछ। कृत्रिम गर्भाधान सम्बन्धी सेवा शुल्क समेत घटाइनेछ।
८. जग्गा भएका तर खेती नगर्ने जग्गा धनीलाई आफैं खेती गर्न, जग्गा भाडामा दिन तथा सामूहिक खेती गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ। बाँझो जग्गामा हरियो घाँस खेती गर्ने किसानलाई प्रोत्साहन गर्न प्रदेश सरकारको साझेदारीमा हरियो घाँस खेती प्रवर्द्धन गर्न नगद प्रोत्साहन गरिनेछ।
९. कृषि पेशालाई सम्मानित पेशाको रूपमा विकास गर्न लगानी प्रवर्धन, प्रविधि हस्तान्तरण, रोजगारी सृजना, बृहत पशुपालन एवं कृषि कार्यको लागि सार्वजनिक निजी-सहकारी-नागरिक साझेदारी अवधारणा कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।
१०. कृषि व्यवसायमा प्रतिस्पर्धा भित्र्याउन, युवाहरूलाई कृषि कार्यमा प्रोत्साहन गर्न विभिन्न पाँच विधामा नगर प्रमुख उत्कृष्ट कृषक पुरस्कारको व्यवस्था गरिनेछ।
११. नगरपालिकाको वडा नं ६ को स्याउलीमा रहेको औद्योगिक ग्राममा पूर्वाधार निर्माण गरी उद्योग संचालनलाई प्रोत्साहन गरिनेछ। आ.ब. २०८०/८१ मा औद्योगिक ग्राम भित्र व्यवस्थित माछामासु प्रशोधन केन्द्र संचालनमा ल्याइनेछ।

१२. वन पैदावरमा आधारित उद्योग, कृषि उपज प्रशोधन उद्योग, काष्ठकला उद्योग, घरेलु तथा लघु उद्योग विकासका लागि प्रोत्साहन गरिनेछ। वन क्षेत्रमा बरपिपल र हावापानी अनुकूलका अन्नवाली खेती गर्न वन उपभोक्ता समितिलाई प्रोत्साहन गरिनेछ। यसबाट बाँदर लगायतका बन्यजन्तु आक्रमणमा न्यूनिकरण हुने विश्वास लिइएको छ।
१३. नगर क्षेत्रभित्रका बेरोजगार युवा जनशक्तिलाई रोजगारी उपलब्ध गराउन हाउस वाइरिड, हलुका सवारी साधन तालिम, प्लम्बिङ, मिनिटिलर मर्मत, मुढा बुनाई, झोला बुनाई, राडी पाखी बुनाई, दुना टपरी उद्योग, काष्ठकलाका सामग्री उत्पादन कार्यलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।
१४. सहकारी संस्थाको जवाफदेहिता र क्रियाशिलता प्रवर्द्धन गर्न एक सहकारी एक उत्पादनको अवधारणा कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ। सहकारीको मन्त्र आत्मनिर्भर अर्थतन्त्र भन्ने नारालाई सार्थक बनाउन सहकारी क्षेत्रको वचतलाई उद्यमशिलता विकास, उत्पादनमूलक क्षेत्र, कृषि विकास तथा रोजगारी सिर्जनामा परिचालन गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ।
१५. गुणस्तरीय वस्तु सुपथ मूल्यमा नियमित रूपमा प्राप्त गर्ने नागरिकको अधिकारलाई सम्मान गर्न बजार अनुगमनलाई नियमित र प्रभावकारी बनाइनेछ। उपभोक्ता जागरण अभियान तथा उपभोक्ता हित मञ्च गठन गरिनेछ।
१६. सबै प्रकारका उद्योग, व्यवसाय, पेशाको दर्ता नविकरण, नियमन, अनुगमनलाई विधिसम्मत, सहभागितामूलक र व्यवसायमैत्री बनाइनेछ। युवा उद्यमशिलता विकास गर्न सहूलियत पूर्ण कर्जा, उत्पादनमा आधुनिकीकरण एवं यन्त्रीकरण र बजारिकरणको व्यवस्थापन गरिनेछ। यसको लागि कृषक समूह, सहकारी र निजी बैङ्क तथा वित्तीय संस्थाहरूसँग सहकार्य गरिनेछ।

पर्यटन क्षेत्र

१७. नगर क्षेत्रभित्रको भौगोलिक विशिष्टता, प्राकृतिक सौन्दर्य, संस्कृति र सभ्यतालाई आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटन बजारमा प्रवर्द्धन गरी पर्यटन क्षेत्रलाई आय आर्जन र समृद्धिको आधारको रूपमा स्थापित गरिनेछ। त्यसका लागि पर्यटकीय क्षेत्रहरूको पहिचान, संरक्षण, प्रवर्द्धन गर्न नगर पर्यटन गुरुयोजना तर्जुमा, पर्यटकिय क्षेत्रको नक्शाङ्कन, नविन पर्यटकीय उपजहरूको विकास, पर्यटन पूर्वाधारहरू निर्माण, प्रचार प्रसार गरी एकिकृत पर्यटनको अवधारणा कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।
१८. नगरबिकास कोष, नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तहको आर्थिक तथा प्राविधिक साझेदारीमा चेपे कोरीडोरमा वृहत जलासय निर्माण सुरुवात गरिनेछ।
१९. राइनासकोट एकीकृत पर्यटकीय पूर्वाधार कार्यक्रम अन्तर्गत साइकल ट्रेल, पद मार्ग स्तरोन्नती, प्यारागलाइडिङ्ग उडान, अवतरण कक्ष, स्काई ग्लास ब्रिज, यात्रु कक्ष, बुद्धपार्क, लालीगुरास पार्क, अतिथि घर, कोशेली घर निर्माण प्रक्रिया सुरुवात गरिनेछ।
२०. चेपेघाट, चक्रतीर्थधाम, धर्मनाथधाम, जोगी गुफा, सिद्धबाबा क्षेत्र, चेमेरे गुफा, साल्मेकोट, झाक्रिथान, शिव दुन्दुर, चेपे राइनासकोट पदमार्ग, कुसुन्डे पार्क, नयाँपौवा, मेजारगाउँ पार्क, पन्थेडाडाँ कालिका मन्दिर, रुद्रादेवी मन्दिर, गोरखनाथ, धार्मिक गुम्बाहरू, टिमुरे बालउद्यान लगायतका पर्यटकीय क्षेत्रहरूको स्तरोन्नती गरी पर्यटन प्रवर्द्धन गरिनेछ। ति क्षेत्रहरूलाई विशेष संरक्षित क्षेत्र घोषणा गरी राइनास हेरीटेजको रूपमा विकास गरिनेछ। मुस्लिम समुदायको मदरसा, मस्जिद र कवरस्थानको निर्माण एवं संरक्षण गरिनेछ। विभिन्न जात जातिहरूको विशिष्ट मौलिक जात्रा, पर्व, मेला, भेष भुषा आदि लगायतको संरक्षण प्रवर्द्धन मार्फत सांस्कृतिक तथा खेलकुद पर्यटन विकासको लागि एक वडा एक खेलकुद तथा सांस्कृतिक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।

नगर सभासदज्यूहरू,

अब म सामाजिक क्षेत्रसँग सम्बन्धि नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न चाहन्छु।

सामाजिक क्षेत्र

२१. हाम्रो विद्यालय हाम्रो जिम्मेवारी भन्ने भावना जागृत गरी स्वच्छ, शान्त, वातावरणमैत्री प्रविधियुक्त गुणस्तरीय शैक्षिक वातावरणमा अध्ययन गर्न पाउने बालबालिकाको अधिकारलाई सुनिश्चित गर्न शिक्षक, विद्यालय व्यवस्थापन समिति र अभिभावक विच नियमित अन्तरसंवाद गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ। विद्यालय हरियाली कार्यक्रम, सूचना प्रविधीको व्यवस्था, बाल कक्षा कार्यक्रम र अतिरिक्त शैक्षिक क्रियाकलाप नियमित रूपमा सञ्चालन गरिनेछ।
२२. सामुदायिक विद्यालयका कक्षा १ देखि ५ सम्मका बालबालिकाहरूको खाता खोली नगरपालिका र अभिभावकले क्रमश वार्षिक रु. ६०० जम्मा गरी बाल बचतलाई प्रोत्साहन गरिनेछ। उक्त बाल बचत रकमलाई विद्यार्थीको उच्च शिक्षाको अध्ययनसँग आबद्ध गरिनेछ।
२३. शिक्षक सरुवा, काज, विद्यालय मर्ज, कक्षकोठा व्यवस्थान, डिजिटल लाइब्रेरी, विद्यालय भवन, शिक्षक एवं विद्यालय कर्मचारीलाई तालिम, बालबिकास सहजकर्ता तालिम, अभिभावक शिक्षा र छात्रावास निर्माण मार्फत शैक्षिक गुणस्तर सुदृढ गरिनेछ। ठूला र आवसीय विद्यालयको अवधारणा उपर बहस पैरवी गरिनेछ। नगरपालिकाको शैक्षिक सूचक पुरा गर्न उच्च शिक्षा अध्ययनको लागि कलेज सन्चालनको वातावरण मिलाइने छ।
२४. शिक्षक, विद्यालय कर्मचारी र विद्यालय सहयोगीहरूलाई स्वयंम अनुशासित, उत्तरदायी र जबाफदेही बनाउन उत्प्रेरणात्मक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ। विद्यालयमा टिम सुपरभिजन कार्यक्रमलाई जोड दिइनेछ।
२५. सामुदायिक विद्यालयहरूको बित्तीय अनुशासन कायम गर्न एकीकृत विद्युतीय लेखा प्रणाली कार्यन्वयनमा ल्याइनेछ।
२६. सामुदायिक विद्यालयहरूको गुणात्मक विकासका लागि आवश्यक नीति, पूर्वाधार विकास र शिक्षक एवं विद्यालय प्रशासनको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ। आर्थिक रूपमा विपन्न, गरिव तथा जेहेन्दार विद्यार्थीहरूलाई उच्च शिक्षा सम्मको पहुच सुनिश्चिन गर्न आवश्यक पहल गरिने छ। साथै अपाङ्गमैत्री बालमैत्री विद्यालयको अवधारणालाई लागु गर्दै जाने नीति अवलम्बन गरिनेछ। बालमैत्री स्थानीय शासनको अवधारणा अनुशरण गर्दै बालमैत्री नगरपालिका रूपमा राइनास नगरपालिकालाई परिचित गराइनेछ।
२७. योग्य, सिपयुक्त प्राविधिक जनशक्ति विकासको लागि प्राविधिकधार संचालित विद्यालयहरू र शिक्षालयको क्षमता विकास गरिनेछ। ति विद्यालयहरू विचमा नियमित सम्वाद समन्वय हुने व्यवस्था मिलाइनेछ।
२८. राइनासको मौलिकतामा आधारित कक्षा १ देखि ८ सम्मको स्थानीय पाठ्यक्रम कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।
२९. एक वडा एक व्यवस्थित खेलमैदान निर्माण कार्यलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ। खेल र खेलाडीमा लगानी अभिवृद्धि गरी खेलको माध्यमबाट स्वच्छ प्रतिस्पर्धाको भावना, भातृत्व र नगरपालिकाको प्रतिष्ठा अभिवृद्धि गरिनेछ। त्यसका लागि वडास्तरीय र नगरस्तरीय खेलकुद विकास समिति बनाउने, खेल र खेलाडीहरूको एकिकृत अभिलेख राख्ने, विभिन्न खेलको आयोजना गर्ने, खेलाडीहरूको स्तर निर्धारण गरिनेछ। नगर क्षेत्रभिन्न आयोजना गरिने सबै प्रकारका खेलकुद आयोजना गर्नुपूर्व नगरपालिकाको पूर्व स्वीकृती अनिवार्य गरिनेछ।
३०. सुनौला हजार दिनका आमा एवं बच्चाको स्वास्थ्यमा सुधार गर्न सन्तुलित पोषण र संस्थागत सुत्केरी अभियानको सुनिश्चितताको लागि नगद प्रोत्साहनको व्यवस्था गरिनेछ।
३१. नगरको गौरवको रूपमा रहेको नगर अस्पताल पूर्वाधार निर्माण सम्पन्न गरी दक्ष चिकित्सक, स्वास्थ्यकर्मी र मेडिकल उपकरणको व्यवस्था गरी संचालनमा ल्याइनेछ।

३२. सस्थागत प्रसुती सेवालार्ई विस्तार गरी नागरिकको पहुँचमा पुऱ्याउन स्थापना भएका वर्थिड सेन्टरलार्ई थप व्यवस्थित गरिनेछ। मातृ तथा नव शिशु कार्यक्रम, गर्भवती उत्प्रेरणा सेवा, आमा सुरक्षा, न्यानो झोला, निशुल्क गर्भपतनको व्यवस्था मिलाइनेछ। महिला स्वयंसेविकालार्ई प्रोत्साहन, सुत्केरी महिलालार्ई नगद प्रोत्साहन र स्वास्थ्यकर्मीको सासाहिक भेटघाट कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। आधारभूत उपचार सहितको जेष्ठ नागरिक घरदैलो उपचार सेवा उपलब्ध गराइनेछ।
३३. नागरिकहरुमा आयुर्वेद सेवाको पहुँच पुऱ्याउन जीवनशैली व्यवस्थापन, आहार विहार व्यवस्थापन, योग, ध्यान र आयुर्वेद सम्बन्धी स्वास्थ्य शिविर र सचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। यसका लागि नागरिक आरोग्य कार्यक्रम र पोषण सम्बेदनशिल कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।
३४. नगरपालिकाको आफ्नै एम्बुलेन्स र शव बाहन सञ्चालन गर्न संघ, प्रदेश, सामाजिक संघ संस्थासँग सहकार्य गरिनेछ। नागरिकलार्ई अत्यावश्यक आकस्मिक स्वास्थ्य सेवामा सहज पहुँच सुनिश्चित गरिनेछ। दम, प्रेसर, सुगर लगायतका विभिन्न रोग विरुद्धका ९८ प्रकारका औषधीहरु निशुल्क उपलब्ध हुने व्यवस्था मिलाइनेछ।
३५. हाल सरकारले सामुदायिक विद्यालयमा संचालन गरिरहेको दिवा खाजा कार्यक्रमलार्ई प्रभावकारी बनाउन विद्यार्थी संख्याको आधारमा दिवा खाजा कार्यक्रम व्यवस्थापन गर्न एकमुष्ट अनुदान दिने व्यवस्था मिलाइनेछ।
३६. नागरिकलार्ई सुलभ र सरल रूपमा स्वास्थ्योपचारको लागि स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम स्वास्थ्य बिमा बोर्डको साझेदारीमा विस्तार गरिनेछ। बिमा सम्बन्धी सचेतना अभियान संचालन गरिनेछ।

सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण

- नगरवासीहरुको जनधनको सुरक्षाको प्रत्याभुत गर्न जिवनचक्रमा आधारित सामाजिक सुरक्षा र संरक्षणका देहाय अनुसारका नीति अख्तियार गरिनेछ।
३७. नगर क्षेत्र भित्रका दीर्घ रोगबाट प्रभावित आर्थिक अवस्था कमजोर भइ उपचार गर्न कठिन भएका, प्राकृतिक एवं मानविय कारणबाट सिर्जित प्रकोपमा परी अङ्गभङ्ग भएका नागरिकको उपचारका लागि संघ तथा प्रदेश सरकारबाट सञ्चालित अस्पतालमा निशुल्क उपचारको व्यवस्था मिलाइनेछ। विपन्न नागरिकको तत्काल उपचारको लागि निश्चित रकम आर्थिक सहायता उपलब्ध गराइनेछ।
  ३८. राइनास नगरपालिकालार्ई बालबालिकाको हक हित प्रवर्द्धन र प्रतिभा प्रोत्साहन गर्न २०८२ फागुन मसान्त भित्र बालमैत्री नगरपालिका बनाउने लक्ष्य सहित बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणाका लागि आवश्यक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।
  ३९. विपन्नताका कारण विद्यालय बाहिर रहनुपर्ने विद्यालय उमेर समूहका अति विपन्न १०० बालबालिकालार्ई लत्ता कपडा तथा स्टेशनरीका सामान निशुल्क उपलब्ध गराइनेछ। यसबाट विद्यालय छोड्नेदरमा न्यूनीकरण हुने तथा विपन्न विद्यार्थीहरुको विद्यालय प्रतिको आकर्षण अभिवृद्धि हुने विश्वास लिइएको छ।
  ४०. नगरपालिका भित्रका फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरुको क्षमता पहिचान गरी तालिम एवं सीप विकास कार्यक्रम मार्फत क्षमता अभिवृद्धि गरी रोजगारी प्रत्याभूत गरी स्वालम्बी बनाइनेछ।
  ४१. महिला उद्यमशिलता प्रवर्द्धन, रोजगारी सृजना र सम्पत्तिमा महिलाको पहुँच विस्तार गर्नका लागि दुना टपरी, सिस्नोको पाउडर, बाँसको हस्तकलाको सामान उत्पादन सम्बन्धी तालिम, बजारीकरण र उद्योग सञ्चालनको लागि विउ पुँजीको उपलब्ध गराइनेछ। महिला ससक्तीकरण र सवलीकरण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।
  ४२. समाजमा विद्यमान बाल विवाह, यौन हिँसा, घरेलु हिँसा, छुवाछुवा न्यूनीकरण गर्न कानुनी साक्षरता कार्यक्रम संचालन गरिनेछ। नागरिकलार्ई समाजका सबै वर्ग समुदायको सहअस्तित्वलार्ई प्रवर्द्धन गर्न नागरिक सचेतना कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।

४३. जेष्ठ नागरिकहरूको क्षमता, सीप र अनुभवलाई नगरपालिकाको विकासमा प्रयोग गर्न दिवा सेवा कार्यक्रम, जेष्ठ नागरिक मिलन केन्द्र, तनाव व्यवस्थापन तालिम र अन्तरपुस्ता सीप हस्तान्तरण सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। त्यसै गरि संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापनाका लागि नेपाली जनताले गरेको लामो र गौरवपूर्ण ऐतिहासिक जनआन्दोलन लगायतका अन्य संघर्षहरूमा जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने सम्पूर्ण शहिदहरू, बेपत्ता भएकाहरूको आश्रित परिवार तथा घाइते योद्धाहरू र पीडितहरूको सम्मान जनक जिवन यापनको लागि सामाजिक सम्मान एवं पुर्नस्थापनाको कार्यक्रमहरू संचालन गरिने छ।

नगर सभासदज्यूहरू,

अब म पूर्वाधार क्षेत्रसँग सम्बन्धि नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न चाहन्छु।

पूर्वाधार क्षेत्र

४४. नगरपालिकाको मेरुदण्डको रूपमा रहेको बृहत राइनास चक्रपथलाई स्तरोन्नती गरी क्रमश कालो पत्रे गरिनेछ। यसका लागि प्रदेश र संघसरकारसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ।
४५. पहाडी क्षेत्रको गौरवको योजनाको रूपमा रहेको राइनासटार सिंचाई आयोजना र पाङ्ग्रे हर्राबोट सिंचाई आयोजना संघ र प्रदेश सरकारको समन्वय र सहकार्यमा पुन निर्माण गरिनेछ। तत्काल आकस्मिक मर्मत गर्न आवश्यक बजेट व्यवस्था गरिनेछ। राइनासटार सिंचाई योजनाको शाखा विस्तार र अन्य साना सिंचाई तथा कुलो निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ।
४६. गुणस्तरीय पिउनेपानीमा सबैको पहुँच पुऱ्याउन दिगो स्रोतको पहिचान, भु सतहको पानीको उत्खनन र लिफ्टिड प्रविधि प्रयोगमा ल्याइनेछ। आधारभूत रूपमा खानेपानीको पहुँच पुऱ्याइनेछ। एक घर एक धाराको अवधारणा सम्पन्न गरिने छ। राइनास बृहत खानेपानी योजना निर्माण कार्यलाई प्रारम्भ गरिनेछ।
४७. नेपाल विद्युत प्राधिकरणको साझेदारीमा वडा नं १ देखि ८ सम्मका मुख्य वस्तीहरूको उज्यालो पालिका कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।
४८. विद्युत सुविधा नपुगेका घरहरूमा विद्युत विस्तार गर्ने, काठे पोलहरूको विस्थापन गर्ने, ट्रान्सफर्मर आवश्यकता अनुसार थप गरी सारभूतरूपमा विद्युतीकरण कार्यक्रम सम्पन्न गरिनेछ। वडा नं. ९ र १० को विद्युत उपभोक्ता समितिसँग समन्वय र सहकार्य गरी उक्त समितिका सम्पत्ति तथा दायित्व व्यवस्थापन गर्न नेपाल विद्युत प्राधिकरणलाई अनुरोध गरिनेछ।
४९. नगरपालिका भित्रका वडा कार्यालय जोड्ने मुख्य सडक संरचनाहरू स्तरोन्नती गरी बाह्रै महिना सडक सुविधा पुऱ्याउन बजेट व्यवस्था गरिनेछ। नयाँ सडक ट्रयाक खोल्ने कार्यलाई निरुत्साहित गरिनेछ। ५ वर्ष सम्म एकै प्रकारका वडा गौरवको आयोजनामा निरन्तर बजेट विनियोजन गरि देखिने प्रकृतिको पूर्वाधारमा लगानी गरिनेछ।
५०. टोल सुधार समिति, आमा समूह, युवा क्लब लगायतका गैर सरकारी संघ संस्थाको निर्माणाधीन भवन निर्माण सम्पन्न गर्न प्राथमिकता दिइनेछ।
५१. उपभोक्ता समितिबाट हुने कामलाई गुणस्तरीय, प्रतिस्पर्धी र दिगो बनाउन गुणस्तरीय एवं प्रभावकारी कार्यसम्पादन गर्ने र यथेष्ठ श्रमदान गर्ने उपभोक्ता समितिलाई प्रोत्साहन गरिनेछ। कामको प्रकृति हेरी श्रमदानको अंश निर्धारण गरिनेछ।

नगर सभासदज्यूहरू,

अब म वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्रसँग सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न चाहन्छु।

वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र

५२. विकास र वातावरण विच सन्तुलन मिलाउन वातावरणमैत्री संरचना निर्माण गरिनेछ। सडक निर्माण गर्दा वायो इन्जिनियरीड प्रविधिलाई प्रोत्साहन गरिनेछ। उत्पादन र आय आर्जन अभिवृद्धि हुने गरी जलवायु अनुकूल वृक्षारोपण कार्यलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।
५३. सरकारी, सार्वजनिक जग्गाहरूको एकिकृत अभिलेख तयार गरिनेछ। सार्वजनिक जग्गाहरूको नक्शाङ्कन, सिमाङ्कन र उपयोग सम्बन्धी व्यवस्था मिलाइनेछ। मध्यपहाडी लोकमार्ग, नेपालडाडाँ बोरङ्गखोला सडक र राइनासटार सिंचाई योजनाको क्षेत्रअधिकार भित्र पर्ने जग्गाहरूको आवश्यकता अनुसार लगतकट्टा सुरुवात गरिनेछ।
५४. नगरका घना वस्तीका रूपमा विकसित हुँदै गरेका बोरङ्गखोला बजार, हर्षाबोट, तार्कुघाट बजार, सातविसे बजार, तिनपिप्ले बजार, धमिलिकुवा बजार लगायतका बजार क्षेत्रबाट उत्सर्जन भएका फोहोरमैलाहरूको व्यवस्थापनको लागि फोहोरमैलाको वर्गिकरण, पुन प्रयोगको लागि नागरिक, समुदाय र नगरपालिकाको साझेदारीमा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। नकुहिने फोहोरमैलाहरूको व्यवस्थापनको लागि वडा नं ४ को बुढीखोलामा निर्माणको चरणमा रहेको सरसफाइ तथा मनोरञ्जन पार्कको निर्माणलाई निरन्तरता दिइनेछ। सरसफाई केन्द्रलाई रिफ्रेसमेन्ट सेन्टरको रूपमा नगर गौरवको योजनाको रूपमा विकास गरिनेछ।
५५. विपद प्रभावित क्षेत्रका नागरिकहरूको शिघ्र उद्धार, राहत, पुनस्थापना र पुन निर्माणको लागि विपद व्यवस्थापन कोषको व्यवस्था गरिनेछ। कोषको रकम निश्चित कार्यविधिका आधारमा विपद पिडित नागरिकहरूको धनजनको सुरक्षाको लागि खर्च हुने व्यवस्था गरिनेछ। विपद पुर्व तयारी, विपद पश्चातको शिघ्र प्रतिकार्य एवं पुनस्थापना गर्ने कार्यमा स्थानीय युवा एवं स्वयंसेवी संघ संस्थाहरूको सहकार्यमा विपद व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाइनेछ।

नगर सभासदज्यूहरू,

अब म कानून तर्जुमा र कार्यन्वयनसँग सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न चाहन्छु।

कानून तर्जुमा र कार्यन्वयन

५६. नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन बमोजिम स्थानीय तहको एकल अधिकार र तीनै तहका साझा अधिकारको सूचीमा रहेका कार्यक्षेत्रको नियमन, सहजीकरण र प्रवर्द्धनको लागि आवश्यक कानून निर्माण गरिनेछ। नगरपालिकाको शासन सेवा र विकासको यात्रालाई विधि सम्मत, जवाफदेही, उत्तरदायी र पारदर्शी बनाई नागरिकहरूमा सुशासनको प्रत्याभुती गर्न विद्यमान कानूनमा आवश्यक संशोधन र परीमार्जन गरिनेछ।
५७. न्यायिक समितिको कार्यलाई छिटो छरितो सरल एवं प्रभावकारी बनाउन मेलमिलापकर्तालाई अभिमुखिकरण, नियमित बैठक संचालन गर्ने तथा स्थानीयस्तरका विवादहरूलाई मेलमिलाप मार्फत निरूपण गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ। यसका लागि आवश्यक कानून अधिकृतको व्यवस्था गरिनेछ। नगरवासीहरूलाई निशुल्क कानुनी परामर्श उपलब्ध गराइनेछ।

नगर सभासदज्यूहरू,

अब म सार्वजनिक सेवा तथा क्षमता विकाससँग सम्बन्धि नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न चाहन्छु।

सार्वजनिक सेवा तथा क्षमता विकास

५८. नगरपालिकाको शासन, सेवा र विकासलाई दिगो, गुणस्तरीय र क्षेत्रगत सन्तुलन मिलाउनको लागि नगरपालिकामा स्थायी जन्म भएका विभिन्न संघ, संस्था, पेशा, व्यवसाय र विज्ञता भएका नगरवासीहरू र अन्य शुभेच्छुक विद्वत व्यक्तिहरूको राय, सल्लाह, सुझाव निरन्तर लिई समग्र नगर विकासको निजहरूमा रहेको ज्ञान, सिप र विज्ञताको उपयोग गरिनेछ।

५९. सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई छिटो छरितो, पारदर्शी, जवाफदेही, नागरिकमैत्री बनाउन डिजिटल नागरिक वडापत्र, नागरिक सहायता कक्ष, स्तनपान कक्ष, सार्वजनिक सुनुवाई र सार्वजनिक परिक्षण लगायतका व्यवस्थापकीय औजारहरू प्रयोग गरिनेछ। सेवा प्रवाहका सबै प्रकारका गतिविधिलाई नियमन गर्न सबै वडा कार्यालय, प्रशासकीय कार्यालयमा सि.सि.टि.भि. जडान सम्पन्न गरिनेछ।
६०. उच्च कार्यसम्पादन भएका जनमैत्री सेवा प्रवाह गर्न तल्लीन कर्मचारीलाई पुरस्कृत गरिनेछ भने शैक्षिक गुणस्तर उत्कृष्ट बनाउन खटिएका अब्बल बालविकास, प्रा.वि. र मा.वि. तहका शिक्षक एवं कर्मचारीलाई पुरस्कृत गरिनेछ। त्यस्ता शिक्षक एवं कर्मचारीलाई उत्कृष्ट वर्ष कर्मचारी घोषणा गरिनेछ।
६१. आवधिक योजना तर्जुमा कार्य सम्पन्न गरी निर्दिष्ट क्षेत्रगत विकासका सूचकहरू प्राप्त गर्न बजेट तर्जुमा र खर्च प्रणालीलाई पूर्वानुमान योग्य बनाइनेछ। त्यसका लागि त्रिवर्षिय बजेट प्रक्षेपण, मध्यकालीन खर्च संरचना, लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट र आयोजना बैंकको अवधारणालाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।
६२. नगरपालिकाको सार्वजनिक प्रशासनलाई छिटो, छरितो, नियमित, प्रविधिमैत्री, पारदर्शी बनाई सुशासनयुक्त बनाउन भौतिक पूर्वाधार सुदृढीकरण, डिजिटल सेवा प्रणालीको प्रयोग, कर्मचारी दरबन्दी पुनर्संरचना गर्ने, कार्य विवरण लागु गर्ने, कार्य सम्पादन करार गर्ने, कर्मचारीहरूको कार्य जिम्मेवारी हेरफेर, पुरस्कार एवं दण्डको व्यवस्था, क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने र त्रैमासिक कार्यतालिका घोषणा गरी नतिजामुखी प्रशासनको अवधारणा कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।
६३. सेवा प्रवाहलाई प्रविधिमैत्री बनाउन वेभसाइट स्तरोन्नती, डिजिटल नोटिस बोर्ड, डिजिटल नागरिक सेवा सन्तुष्टि सर्वेक्षणको प्लेटफर्मको व्यवस्था गरिनेछ। सबै प्रकारका राजश्व र भुक्तानी अनलाइन प्रणालीमा आधारित बनाइनेछ। वडा कार्यालयहरूको सेवा प्रवाहलाई छिटो छरितो बनाउन आवश्यक पूर्वाधारको व्यवस्था मिलाइनेछ।
६४. नगरवासीलाई सुरक्षाको पूर्ण प्रत्याभूति दिन नगरभित्रका मुख्य बस्तीका चोकहरूमा सि.सि.टि.भी जडान गरिनेछ। चोरी निकासी नियन्त्रण र ट्राफिक नियमको पालनाको लागि नागरिक प्रहरी साझेदारी कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।
६५. त्रैमासिक रूपमा सार्वजनिक सुनुवाइलाई अनिवार्य गरी पारदर्शी सेवा प्रवाहलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ। मुख्य बस्तीहरूमा नगर सूचनापाटीको स्थापना र स्थानीय रेडियोसंगको साझेदारी मार्फत नगरका सम्पूर्ण सूचना एवं सन्देशहरू नागरिक समक्ष पुऱ्याइनेछ।
६६. योजनाको गुणस्तर सुनिश्चित गर्न योजनाको निरन्तर र संघन अनुगमनलाई जोड दिइनेछ। उपभोक्ता समितिबाट हुने योजनाको समेत गुणस्तर परीक्षण गरिनेछ।
६७. गैरसरकारी संस्थाको गतिविधिलाई विधिसम्मत बनाउन दर्ता, नियमन, लेखापरीक्षण कार्यलाई अभियानका रूपमा सञ्चालन गरिनेछ।
६८. सामाजिक गतिविधिमा नगरवासीका क्रियाकलापलाई चलायमान बनाई नगरपालिकाको विकास र समृद्धिमा स्थानीय समुदायलाई परिचालन गर्न मासिक रूपमा **समाजका लागि एक दिन** अभियान संचालन गरिनेछ। उक्त कार्यक्रम जनप्रतिनिधिको अगुवाईमा कर्मचारी, सुरक्षाकर्मी र स्थानीय समुदायको सक्रिय सहभागितामा संचालन गरिनेछ।
६९. नगरका सबै प्रकारका सरकारी, सामाजिक र सामुदायिक कार्यक्रममा खादा लगाउने कार्यलाई निरुत्साहन गरिनेछ। सार्वजनिक कार्यक्रममा खादा प्रयोग नगर्न सबै नगरवासीमा सुचना सम्प्रेषण गर्दै स्थानीय फुल उपयोग तथा पुष्प व्यवसायलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ।
७०. स्थानीय श्रम सिप र कच्चा पदार्थ बनेका दुनाटपरी, वासका हस्तकलाका सामाग्रीहरूको उपयोगलाई प्रवर्द्धन गर्दै प्लाष्टिक उपयोगलाई निरुत्साहित गर्दै लगिनेछ।

७१. विद्यालयका कक्षा १ देखि ६ सम्मका बालबालिकाका लागि सरकारले उपलब्ध गराउँदै आएको दिवा खाजा कार्यक्रममा स्थानीय कृषि उत्पादनको उपयोगलाई अनिवार्य बनाइनेछ।

नगर सभासदज्यूहरु,

अब म राजस्व परिचालनको नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु।

राजस्व प्रणाली तथा कर प्रशासन

नागरिकको विकास प्रतिको उच्च मागलाई सम्बोधन गर्न आवश्यक स्रोत जुटाउन र सबैलाई विकास अभियानको हिस्सेदार बनाउन प्रगतिशिल कर प्रणाली मार्फत आन्तरिक स्रोत अभिवृद्धि गरी आत्मनिर्भर अर्थतन्त्र निर्माण गर्न देहाय अनुसार कराधार तथा कर प्रशासन सुधार सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गरेको छु।

७२. मालपोत एवं भूमिकर (सम्पत्ति कर) लाई भूमिको उपयोगिता, पूर्वाधार विकासको अवस्था, भौगोलिक विकटता समेतको आधारमा न्यायोचित एवं नागरिकमैत्री बनाउन विस्तृत वर्गीकरणमा जोड दिइनेछ।

७३. व्यवसाय करलाई व्यवसायको पूँजी, लगानी, आय, उत्पादन र वातावरणमा पार्ने प्रभाव समेतको आधारमा प्रगतिशिल कर नीति अपनाउन दरलाई घटाउने र दायरालाई विस्तार गरिनेछ। सबै प्रकारका पेशा, व्यापार, व्यवसाय र उद्योगलाई करको दायरामा ल्याइनेछ। कर संकलन र कर परिपालनालाई अभिवृद्धि गर्न सेवा प्रवाहलाई कर चुक्तासँग आवद्ध गरिनेछ। सबै प्रकारका करहरु वडा कार्यालय मार्फत संकलन हुने व्यवस्था मिलाइनेछ।

७४. विद्युतीय शासनलाई प्रोत्साहन गर्न कर प्रशासनलाई अनलाइन प्रणालीमा लगिनेछ। भुक्तानी प्रणालीलाई छिटो छरितो र सोझै सेवाग्राहीको खातामा रकम जम्मा हुने गरी विद्युतीय भुक्तानी प्रणाली पूर्ण रूपमा कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।

७५. वार्षिक रूपमा तिर्नुपर्ने सबै कर अग्रिम भुक्तानी गरेमा छुट दिने व्यवस्था गरिनेछ।

७६. निर्माणमुखी पदार्थको उत्खनन र विक्रि वितरणलाई व्यवस्थित गर्न राजस्व संकलन ठेक्का प्रक्रियाबाट हुने व्यवस्था मिलाइनेछ। निर्माणमुखी पदार्थको संकलन एवं विक्रि वितरण गर्ने व्यवस्थालाई अनिवार्य रूपमा दर्ता हुने र वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनले सिफारिस गरेको क्षेत्र र परिमाणमा उत्खनन हुने व्यवस्था मिलाइनेछ। नदीजन्य पदार्थको संकलन र उत्खनन लाई विधिसम्मत र वास्तविक बनाउन अनुगमन र निरीक्षणलाई कडाई गरिनेछ।

७७. सबै उद्यमी व्यवसायीलाई नागरिकप्रति उत्तरदायी र जवाफदेही बनाउन उनीहरुकै सहभागितामा व्यापारिक स्वच्छता र व्यावसायिक अनुशासन पालनामा जोड दिइनेछ।

७८. नागरिकको बिकासप्रतिको चाहान पुरा गर्न उल्लेखित नीति तथा कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्न संघीय इकाईहरु बीच स्रोत साधनमा साझेदारी, स्थानीय स्रोतको अधिकतम परिचालन, सार्वजनिक निजी साझेदारी, बैंक वित्तीय संस्था, सहकारी, नगर बिकासकोष र गैर सरकारी संस्थासँगको साझेदारी जस्ता वित्तीय उपकरणहरुको उपयोग गरिनेछ।

अन्त्यमा, यस गरिमामय समारोहमा पेश गरिएको नीति तथा कार्यक्रममा सुझाव, पृष्ठपोषण दिनुहुने राजनीतिक दल, पुर्व जनप्रतिनिधिज्यूहरु, पेशाविद, बौद्धिक जगत, विकास साझेदार, उद्यमी व्यवसायीहरु, सुरक्षाकर्मीहरु, पत्रकार मित्रहरु र सम्पूर्ण नगरवासीहरुलाई हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु। संघ तथा प्रदेश सरकार प्रति समेत हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु। नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमामा प्रत्यक्ष रूपमा संलग्न हुनुहुने उप-प्रमुखज्यू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतज्यू, विषयगत समितिका संयोजकज्यूहरु, विभिन्न विषयगत शाखा प्रमुखज्यूहरु, सम्पूर्ण सभासदज्यूहरु लगायत कर्मचारीहरुलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु। साथै यो नीति तथा कार्यक्रमको सफल कार्यान्वयनमा सबै राजनीतिक दल, पुर्व जनप्रतिनिधिहरु, कर्मचारीहरु, सुरक्षाकर्मीहरु, पत्रकार मित्रहरु र सबै नगरवासी आमा, बुबा, दाजुभाई, दिदीबहिनीहरुबाट सक्रिय एवं सार्थक सहभागिताको अपेक्षा समेत गरेको छु।

धन्यवाद।